

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av utbildningen på
språkintröduktion i gymnasieskolan vid
Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9 i Bergsjö

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av utbildningen på språkintroduktionsprogrammet under våren och hösten 2016. Granskningen vid Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9 i Bergsjö ingår i detta projekt.

Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9 besöktes den 30 augusti–1 september 2016. Ansvariga inspektörer har Åsa Karlsson-Pérez och Britta Seeger varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av utbildningen på språkintröduktion i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 41 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en publikation. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Skolinspektionen har följt två elevers utbildning vid språkintröduktionsprogrammet i denna granskning. Elevnamnen *Hassan* och *Fabiana* i denna rapport är fiktiva och används endast för att underlätta läsningen.

Bakgrundsuppgifter om Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9

Kommunerna Nordanstig, Bollnäs och Söderhamn bildade i augusti 2015 Hälsinglands utbildningsförbund. Förbundet är huvudman för den kvalitetsgranskade skolan Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9 i Bergsjö. Skolan erbjuder inga andra gymnasieprogram än språkintröduktionsprogrammet men i nära anslutning finns också kommunal vuxenutbildning.

Till skolenheten kommer i huvudsak nyanlända ungdomar som placerats i någon av orterna Harmånger, Bergsjö eller Hassela. Enligt huvudmannen har antalet elever på programmet ökat mycket de senaste åren. Läsåret 2014/15

fanns 52 elever och läsåret 2015/16 fanns 93 elever och vid granskningstillfället fanns 69 elever. Den största ökningen var under läsåret 2015/16 då skolan hade 93 elever på språkintruktionsprogrammet. Under samma period som skolan tagit emot många nya elever så fick den granskade skolenheten ny huvudman. Skolinspektionen vill påtala att det vid skolenheten, under den tidigare huvudmannen, fanns brister rörande rutiner för dokumentation och elevhälsans förutsättningar att samverka och arbeta hälsofrämjande och förebyggande (se tillsynsbeslut från 2015-06-03, dnr: 43-2014:8208).

Vid granskningstillfället fanns totalt 12 lärare som utgör ett arbetslag med gemensamt ansvar för eleverna i de tre undervisningsgrupperna på språkintruktionsprogrammet. Den tillförordnade rektorn för språkintruktionsprogrammet finns placerad på skolenheten i Bergsjö.

Resultat

1. Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?

Frågeställning fokuserar på i vilken omfattning huvudmannen, rektorn och skolpersonalen erbjuder eleverna en flexibel utbildning utifrån deras skiftande behov och förutsättningar. Det handlar om huvudmannens plan för utbildningen, kartläggning av elevernas kunskaper, den individuella studieplanen och hur den planen följs upp och omprövas. Forskning och identifierade framgångsfaktorer pekar på vikten av att riktlinjer finns för organisation och mottagande av nyanlända elever såväl som att en inledande bedömning genomförs av elevens kunskaper och erfarenhet. Framgångsfaktorer är också att utbildningen och undervisningen planeras och genomförs utifrån det bedömningen visar om elevens förutsättningar och behov samt att elevens utveckling mot utbildningens mål kontinuerligt utvärderas.¹

Flexibel utbildning

Huvudmannen för språkintruktionsprogrammet vid Gymnasieutbildning i Nordanstig RO9 i Bergsjö har inför kvalitetsgranskningen av språkintruktionsprogrammet inkommit med skolans plan för utbildningen. Direktionsordföranden känner till planen men är osäker på om den formellt antagits genom beslut.

¹ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

Verksamhetschefen uppger att planen inte är *"ett beslutsärende i direktionen utan hanteras formellt som ett informationsärende"*.

Enligt den plan för utbildningen som skolan arbetar utifrån så skall en elevs utbildning på skolan grundas på en kartläggning av elevens förutsättningar och behov. Studierna skall bedrivas på heltid och undantag görs endast om eleven av psykologiska, medicinska eller sociala skäl inte klarar detta. Vidare har utbildningen en tyngdpunkt i det svenska språket men eleverna skall också erbjudas andra grundskoleämnen och gymnasiekurser, liksom också *"praktisk/estetiska ämnen där de kan få betyg utan att de behärskar det svenska språket"*. Utbildningens längd varierar beroende på elevens kunskapsnivå i svenska, vilken bedöms utifrån elevens resultat på nationella prov och lärarnas bedömningar. Elever som har *"tillräckliga kunskaper i svenska"* ska erbjudas plats på individuellt alternativ, yrkesintroduktion eller uppmanas söka nationellt program. Planen för utbildningen är känd för rektorn och delvis i personalgruppen.

Skolpersonalen beskriver att i början av vårterminen 2016 tog skolan emot många nyanlända. Inledningsvis placerades elever då i en introduktionsgrupp. I huvudsak är utbildningen på språkintruktionsprogrammet organiserad i tre nivåer och en placering görs utifrån elevens kunskaper i svenska språket. Elever som har begränsade kunskaper i svenska och elever som har liten eller ingen skolbakgrund placeras vanligen i nivå ett och läser då mot målen för årskurs tre i grundskolan. Därefter följer att eleverna i nivå två läser mot målen för årskurs sex och i nivå tre mot betyg motsvarande årskurs nio. Läsåret 2015/16 läste eleverna enbart svenska som andra språk som ibland hade inslag av andra ämnen; såsom samhällsorienterande ämnen och matematik. Utifrån den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av inför granskningen så hade inte föregående års elever på språkintruktionsprogrammet heltidsstudier. Det som skolan framhåller som *"praktisk/estetiska ämnen"* erbjöds inte och med undantag för någon enstaka elev så förekom inte heller att eleverna läste gymnasiekurser. Vid granskningstillfället redogjorde intervjupersonerna för en rad förändringar som skolan introducerar innevarande läsår. Skolan behåller de tre undervisningsnivåerna men tänker sig också nivågrupperingar inom grupperna. Exempelvis kan nivå ett få en grupp av elever som närmar sig betyg och en grupp som bedöms behöva mer tid. Alla elever erbjuds fler ämnen än svenska och då framförallt samhällsorienterande ämnen, matematik och engelska. Det finns däremot fortfarande inga planer för *"praktisk/estetiska ämnen"*. För att kunna erbjuda fler gymnasiekurser så vill rektorn samarbeta med den kommunala vuxenutbildningen. De presenterade förändringarna för innevarande läsår innebär att eleverna kommer att ges möjlighet till heltidsstudier.

Skolan erbjuder studiehandledning på modersmål och kommer även att erbjuda modersmålsundervisning. Med de stora språken; arabiska, somaliska

och dari/persiska så täcker skolan in de språk som ett flertal av eleverna har. För några elever saknas dock studiehandledare på modersmål liksom också modersmåls lärare. Studiehandledarna på modersmål beskriver hur de dels går mellan klasserna i den reguljära undervisningen och dels arbetar enskilt med elever. *Fabiana* bekräftar detta och beskriver att studiehandledaren brukar hjälpa henne med svenskan.

Kartläggning

Huvudmannen har inte beslutat om hur kartläggningen av nya elever skall gå till. När en elev kommer ny till gymnasieskolan i Bergsjö så är rutinen att den så kallade elevsamordnaren tillsammans med en lärare i svenska genomför ett inskrivningssamtal. I detta samtal frågar man exempelvis om elevens tidigare skolbakgrund, tidigare betyg, hemspråk och bästa skolspråk. Den nyligen tillträdde studie- och yrkesvägledaren berättar att hon ska delta vid dessa samtal. Vidare berättar eleverna som Skolinspektionen träffat att tolk och god man eller vårdnadshavare också kan finnas med vid samtalen. Utifrån inskrivningssamtalet sker en placering av eleverna i någon av skolans tre nivågrupper. *Fabiana* beskriver att hon hade begränsad skolerfarenhet, att hon gått "mycket lite" i koranskola och lärt sig "lite somaliska". Utifrån denna bakgrund blev hon placerad i "den första gruppen". Där har hon nu läst svenska i ett år. *Hassan* har också gått ett år i nivå ett på skolan. Till skillnad från *Fabiana* så har *Hassan* gått nio år i skolan i sitt hemland och uppskattar att han där hade ungefär 12 skolämnen. När han började skolan i Sverige så genomfördes inte någon kartläggning av *Hassans* tidigare kunskaper i andra ämnen än svenska. Senare har han dock fått visa sina kunskaper i exempelvis matematik. Han har också fått tag på sina tidigare betyg men skolan har inte låtit validera dessa. *Hassan* uppskattar själv att han kan "rätt så bra svenska" nu och har uttryckt en önskan om att få byta och gå på en annan skola. Skolpersonalen förklarar att han först måste uppfylla vissa kriterier, språk exempelvis. Själv menar *Hassan* att han blir "låst" eftersom han inte får gehör för att han vill gå vidare i studierna.

Som redan nämnts så har det vanliga studieupplägget varit att eleverna läser svenska som andra språk. Skolan har inte inledningsvis genomfört en systematisk kartläggning av elevernas kunskaper i andra ämnen i samband med att de börjar på skolan. Lärarna beskriver att kartläggningen av elevens kunskaper i andra ämnen snarare skett löpande i klassrummet, genom prov och utifrån det som den enskilda läraren uppmärksammar under lektioner i svenska. Lärarna berättar att i undervisningen kan eleverna också få visa sina kunskaper på sitt modersmål. Som ett led i utvecklingen av skolans kartläggning så har eleverna i samband med terminsstarten för innevarande läsår gjort prov i exempelvis svenska, matematik och engelska.

Förkunskaper och behov

Utifrån den dokumentation om skolan som Skolinspektionen tagit del av och utifrån genomförda intervjuer med skolpersonalen så framgår att skolan saknar individuella studieplaner. Även om skolan arbetar med veckovisa avstämningar av varje elevs studiesituation och terminsvisa utvecklingssamtal så har man inte strukturerat en samlad dokumentation över den information som kommer fram vid sådana möten. Det saknas därför samlad dokumenterad information om de enskilda elevernas mål med studierna på kort och lång sikt, andra motivationshöjande insatser och det saknas information som visar på progressionen genom avslutade, pågående och tänkta grundskoleämnen/gymnasiekurser. Lärarna menar att dokumentationen sköts av varje lärare enskilt och man följer inte någon särskild mall för detta. Skolpersonalen framhåller att en svårighet i lärarnas arbete består i att lyckas förklara för eleven var den är i studierna och var den är på väg. Lärarna menar att dessa diskussioner om nivåer och kunskapskrav är något som man ofta återkommer till. De intervjuade eleverna bekräftar avsaknaden av individuella studieplaner. Eleverna känner inte igen att de har varit delaktiga i upplägget för studierna eller haft samtal om den egna kunskapsutvecklingen. Lärarna instämmer också i att eleverna saknar delaktighet i upplägget för studierna. Den tidigare studie- och yrkesvägledaren uppger ändå att hon under våren tillsammans med eleverna gått igenom vilka ämnen de läser och hur det går i ämnena. Hon framhåller samtidigt att det lilla elevantalet gör att lärarna har god kännedom om elevernas studiesituation. Hon bedömer att eleverna är medvetna om hur de ligger till i ämnena och att de elever som går över till den kommunala vuxenutbildningen upplevs vid mottagandet som väl förberedda för studier där. Verksamhetschefen menar att kommunikationen mellan skolan och eleverna, om elevernas studiesituation, exempelvis genom individuella studieplaner, har varit bristfälligt. Han förklarar att utifrån skolans kvalitetsarbete finns nu en handlingsplan för att förbättra kommunikationen och öka elevernas medvetenhet om sin studiesituation.

Uppföljning och utvärdering

Som redan nämnts ovan så saknar skolan dokumentation över elevernas studiesituation genom individuella studieplaner. De intervjuade eleverna har inte varit delaktiga och har ingen tydlig bild av upplägget för studierna eller den egna progressionen.

Skolpersonalen beskriver att undervisande personal, rektorn, studie- och yrkesvägledaren och skolsköterskan träffas varje vecka för att gå igenom alla elevers studiesituation. Detta upplägg gör att skolpersonalen och rektorn bedömer sig ha god kunskap om elevernas progression. De menar vidare att denna rutin bidrar till att man snabbt uppmärksammar och ordnar för att eleverna enkelt

skall kunna flytta mellan svårighetsnivåer i ämnen. Föregående läsår, då all undervisning var i ämnet svenska som andra språk, så menar skolpersonalen att denna rutin fungerade bra och elever erbjöds byta nivågrupp så snart som en elev bedömdes behöva det.

Lärarna beskriver att skolan för innevarande läsår gör en förändring när det gäller läraransvaret för enskilda elevers studiegång. Tidigare har alla haft ett gemensamt ansvar för alla elever vilket enligt lärarna ledde till att *"många var inne i för mycket och det var lite rörigt"*. Ingen hade ansvar för att ha en helhetsbild av den enskilda eleven för handledning och planering framåt. Då lärargruppen var liten så menar lärarna att detta ändå fungerade. I år är man fler medarbetare och man kommer istället att arbeta utifrån en slags mentorsskapsmodell där lärarna får fasta ansvarsgrupper.

Den tidigare studie- och yrkesvägledaren menar att eleverna på språkin introduktion ofta är väldigt drivna men att det ändå är vanligt att eleverna, på grund av reglerna för maxålder, inte hinner nå tillräcklig kunskapsnivå för att gå över till annat introduktionsprogram eller nationellt program. En delförklaring är att det är svårt att svara på frågan om när man nått tillräckliga kunskaper i svenska för att klara en sådan övergång. *Hassan* berättar i intervjun att han funderar på att utbilda sig till kock eller bilmekaniker men skolan har inte talat med honom om huruvida exempelvis yrkesintroduktionsprogrammet skulle kunna vara en fortsättning från språkin introduktionsprogrammet. De intervjuade eleverna hade inte klart för sig hur de låg till i svenskan i förhållande till när de kunde förväntas byta nivå eller vara klara på språkin introduktionsprogrammet. *Hassan* säger *"jag har ingen aning om hur länge jag skall gå här. Lärarna bestämmer när man är färdig"*. *Fabiana* känner inte heller till hur lång utbildningen är. Hon gissar att lärarna avgör detta utifrån en bedömning av huruvida eleven behärskar svenska språket tillräckligt bra för att gå vidare. Själv säger hon att hennes kortsiktiga mål är att lära sig svenska men mer långsiktigt vet hon inte annat än att hon vill fortsätta utbilda sig.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att utbildningen till vissa delar är flexibel och anpassad efter elevernas skiftande förkunskaper och behov, avseende studietakt, omfattning och innehåll.

Granskningen visar att skolan tidigare erbjudit en utbildning på språkin introduktionsprogrammet som i flera avseenden inte följer den för granskningen delgivna planen för utbildningen. För innevarande läsår introducerar skolan förändringar i upplägget för utbildningen. Förändringarna kan, om de genomförs, möjliggöra att eleverna får heltidsstudier, erbjuds fler ämnen på grund- och gymnasieskolenivå samt möjlighet att få en snabbare progressionstakt på programmet för att gå vidare till andra studier.

Vidare visar granskningen att skolan arbetar med kartläggning, uppföljning och utvärdering av elevens kunskaper men elevernas delaktighet i detta saknas liksom också en systematisk, samlad dokumentation; exempelvis genom individuella studieplaner. Nuvarande arbetsformer stärker inte elevens delaktighet och förståelse för den egna progressionen.

2. Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?

Frågeställningen fokuserar på om eleverna får studie- och yrkesvägledning av skolpersonalen som en integrerad del av deras utbildning, så att de får kunskap om och kan göra medvetna och självständiga val om sin studie- och yrkesinriktning. Det handlar alltså om att personalen på skolan ska informera och ge eleverna vägledning inför de val av kurser som erbjuds, om möjligheterna till fortsatta studier i och utanför gymnasieskolan och om framtida yrkesval och att den studie- och yrkesvägledning som eleverna får är en integrerad del av deras utbildning. En del av detta vägledningsarbete handlar också om att ge eleverna stöd i att formulera mål för sina studier. Vidare handlar det om att eleverna ska öka sin förmåga till studieplanering och att ta ställning till sin studie- och yrkesinriktning. Forskning visar på vikten av ett nära samarbete med omgivande samhälle för att utveckla utbildningen och dess kvalitet.²

Personal

Den nu tillförordnade rektorn hade under en del av föregående läsår uppdraget som omfattade studie- och yrkesvägledning. Under våren samma läsår tog nuvarande studie- och yrkesvägledaren vid den kommunala vuxenutbildningen över det ansvaret för språkintruktionsprogrammet. Hon hade då ett delat uppdrag mellan gymnasiets språkintruktionsprogram och den kommunala vuxenutbildningen. *Fabiana* känner inte till om det under föregående läsår fanns någon person på skolan som hade detta uppdrag. *Hassan* säger att det nog är den nu tillförordnade rektorn som man kan vända sig till om man har frågor om studier och yrkesval. Vid tidpunkten för kvalitetsgranskningen hade skolenheten anställt en utbildad studie- och yrkesvägledare med 80 procent tjänstgöring vid språkintruktionsprogrammet. Studie- och yrkesvägledaren är placerad på skolenheten och har ett arbetsrum där. Hon har

² Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyandäda elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

varit med vid uppstarten av terminen och presenterat sig vid ett informationsmöte. Hon planerar för att kunna ta emot elever för enskilda samtal men skall också gå ut i klasserna och presentera sig och sitt uppdrag. Verksamhetschefen förklarar att förbundsdirektionen gett den nyligen tillträdde studie- och yrkesvägledaren i uppdrag att involvera lärarna i sitt arbete och ordna för att studie och yrkesvägledningen blir en integrerad del av elevernas utbildning.

Vägledning

Lärarna som Skolinspektionen träffat menar att vägledning är något som all skolpersonal till viss del ansvarar för men att det *"kanske inte fungerat optimalt tidigare"*. Vidare menar lärarna att den nya studie- och yrkesvägledaren med ansvar för språkintruktionsprogrammets elever på plats på skolan skapar nya möjligheter. Den tidigare studie- och yrkesvägledaren uppger att alla elever som föregående läsår hade behov av vägledningssamtal fick det, men att hennes fokus var att ge information till de äldre eleverna som skulle lämna språkintruktionsprogrammet. Eleverna erbjöds dels informationstillfällen i grupp och sedan kunde de boka in enskilda samtal på eget initiativ. Även de yngre eleverna kunde boka in enskilda samtal men de elever som Skolinspektionen träffat hade inte haft något sådant samtal. Tidigare studie- och yrkesvägledaren uppger att hon på grund av tidsbrist inte deltog i personalgruppens veckomöten och hon förklarar också att det inte fanns tid till att arbeta med annan stöttning, såsom exempelvis samtal och handledning för att sätta upp mål för studierna. Den nyligen tillträdde studie- och yrkesvägledaren kommer att delta i veckomötena.

Medvetna och självständiga val

Som tidigare nämnts så saknar skolan en samlad dokumentation över elevernas kartlagda kunskaper, planer för studierna, målsättningar och andra motivationshöjande insatser. Lärarna menar dock att sådana frågor är ständigt förekommande i samtalen med eleverna. Lärarna menar att samtal om målsättningar och framtiden kan upplevas som viktigare för dessa elever än för elever som redan känner till det svenska skolsystemet. Genom det arbete de själva gjort så upplever lärarna att eleverna kan göra medvetna och självständiga val efter sina studier vid skolenheten i Bergsjö. Varken *Fabiana* eller *Hassan* känner till någon planering över deras studier, de känner inte till hur lång utbildningen är och det är oklart för dem vem eller vad som avgör när man är färdig på språkintruktionsprogrammet. De har inte fått hjälp med studieplanering; exempelvis genom att sätta mål på kort och lång sikt och det är inte tydligt för dem vad som krävs för att ta sig vidare inom programmet. *Hassan* säger att han känner till att man kan gå vidare till andra gymnasieprogram men i övrigt är det oklart för dem båda vad som är möjliga fortsättningar efter studierna på språkintruktionsprogrammet.

Integrerad del av utbildningen

Som redan nämnts så menar lärarna att vägledning är en del i deras dagliga arbete med eleverna. De berättar också att de inte funnits mycket samverkan mellan dem och studie- och yrkesvägledningen, men att de önskar få igång en sådan samverkan. Det har förekommit att skolan har organiserat studiebesök för eleverna, exempelvis på arbetsplatser och på en restaurangskola. Under föregående läsår erbjöds dock inte praktik men det är något som man vill göra under innevarande läsår. Skolpersonalen uppger att rektorn är mycket aktiv i att driva en utveckling av praktikmöjligheter för dessa elever.

Som tidigare nämnts så är studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av utbildningen ett av förbundsdirektionens identifierade kvalitetsutvecklingsområden. Direktionen har också gett den nyligen tillträdde studie- och yrkesvägledaren detta som ett särskilt uttalat uppdrag. Rektorn berättar att han kommer att delge studie- och yrkesvägledaren en arbetsplan med två prioriterade uppgifter. Det ena rör arbetet med individuella studieplaner och det andra handlar om hennes vägledande arbete mot enskilda elever och i grupp. Studie- och yrkesvägledaren har inte lika tydligt uppfattat detta uttalade uppdrag. Hon uttrycker också att det finns problem med hennes yrkesroll då uppdraget kan vara diffust. Hon saknar en konkretiserad arbetsbeskrivning från skolan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledning men de får inte studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av sin utbildning så att de stöds och vägleds inför framtida studie- och yrkesval. Exempelvis saknar eleverna kunskaper om det egna studieupplägget och progressionen på programmet. Detta gynnar inte elevernas möjligheter att göra medvetna och självständiga val.

Skolan saknar en struktur för studie- och yrkesvägledarens uppdrag och har inte tydligt kommunicerat skolans förväntningar på studie- och yrkesvägledarens roll. På skolan finns organisatoriska förutsättningar för att studie- och yrkesvägledaren och övrig skolpersonal skall kunna utveckla en samverkan som kan gynna elevernas förmåga till studieplanering och medvetenhet om vidare studie- och yrkesinriktning.

3. Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Frågeställning fokuserar på i vilken grad elevhälsan arbetar hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande, och i detta arbete samverkar med övriga personalgrupper på skolenheten. Främst i syfte att stödja elevens utveckling mot målen för utbildningen. Tillgången till elevhälsa bedöms på huvudmannanivå. Frågan om hur elevhälsan arbetar gentemot eleverna bedöms på skolenhetsnivå. Forskning och en identifierad framgångsfaktor pekar på vikten av att det finns samsyn i förhållningssätt där all personal tar ett gemensamt ansvar och att de nyanlända eleverna är hela skolans angelägenhet.³

Tillgång

Hälsinglands utbildningsförbund ger medlemskommunerna tillgång till en central elevhälsa inom förbundet. Verksamhetschefen menar att avtalet inom förbundet gör att man kan fördela kompetenserna utifrån behoven ute på skolenheterna i medlemskommunerna. Den nyligen anställda skolsköterskan har en halvtidstjänst vid skolenheten. Den nyligen rekryterade skolkuratoren har fyra timmar i veckan på skolenheten och arbetar heltid på annat ställe. Verksamhetschefen förklarar att skolpsykologen för de tre skolenheterna har 60 procent tjänst inom förbundet. På skolenheten i Bergsjö känner skolpersonalen dock inte till skolpsykologen. Vidare finns skolläkare utifrån identifierade behov. Skolan har för innevarande läsår rekryterat en lärare som har specialpedagogisk kompetens inom dyslexi. Den nya läraren har inom ramen för sin tjänst som lärare i uppdrag att hantera utredningar av läs- och skrivproblematiker. Det framgår inte hur stor del som läraren kommer att finnas tillgänglig för elever med behov av specialpedagogisk kompetens. Verksamhetschefen menar att hans regelbundna kontakt med rektorn gör att han får god återkoppling om huruvida elevernas behov tillgodoses. Utifrån den information han fått så bedömer han att tillgången till elevhälsa tillgodoses genom det upplägg som skolan nu har.

Hälsofrämjande arbete

Enligt skolpersonalen försöker man genomföra hälsosamtal i anslutning till inskrivningssamtalet. Skolsköterskan sköter förutom hälsosamtal också vaccinationsprogrammet om inte eleven redan genom sitt boende eller på annat sätt fått detta. Enligt skolpersonalen har alla elever i ett tidigt skede haft hälsosamtal och vaccinerats. *Fabiana* bekräftar bilden av skolsköterskans hälsofrämjande

³ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

arbete genom exempelvis hälsosamtal och vaccinationer. *Fabiana* har träffat skolsköterskan och hon har haft ett hälsosamtal då skolsköterskan exempelvis undersökte syn och hörsel. Hon berättar också att skolsköterskan under föregående läsår för det mesta var på skolan och att hon också varit i klassen för att presentera sig och sitt uppdrag. Någon annan kompetens ur elevhälsan känner *Fabiana* inte till. Har man svårigheter med något som rör studierna så säger hon att det är studiehandledaren man kan få hjälp av.

Förebyggande arbete

Skolpersonalen berättar att de inte har några återkommande aktiviteter som rör elevhälsans förebyggande arbete. Man menar att personalomsättningen inom elevhälsan delvis förklarar varför elevhälsan inte har kunnat utarbeta sådana rutiner. Lärarna menar dock att värdegrundsarbetet ändå är något som de arbetar kontinuerligt med i mötet med eleverna i klassrummet. När det gäller just värdegrundsarbete så minns *Fabiana* exempelvis att lärarna har talat om respekt och att man måste ta hand om miljön och inte slänga skräp på marken. För detta läsår vill skolpersonalen utveckla ett arbete kring sex och samlevnad, då man ser att det finns ett behov av att arbeta med sådana frågor.

Åtgärdande arbete

Skolenheten har enligt inkommen dokumentation och intervjuer med lärarna rutiner för medicinskt åtgärdande arbete men när det gäller det pedagogiska så har man saknat både kompetens och rutiner. För innevarande läsår så skall den nyligen anställda läraren med specialpedagogisk kompetens ansvara för en systematik när det gäller exempelvis utredningar inom läs- och skrivproblematiker. De intervjuade lärarna förklarar att en svårighet också handlar om att upptäcka elevers behov av särskilt stöd. Detta beror på att det kan vara svårt att avgöra vad som är språkliga förbistringar genom det främmande språket och vad som möjligen beror på annat. Även om skolan saknat specialpedagogisk kompetens så menar *Fabiana* att studiehandledaren i modersmål varit en person som hon fått hjälp utav för att komma i kontakt med elevhälsan eller när hon behövt hjälp i studierna.

Elevhälsans samarbete med skolans personal

Verksamhetschefen menar att föregående läsår hade man en "exceptionell situation" med stor tillströmning av nyanlända elever. Enligt honom innebar detta att förbundets gemensamma resurser för elevhälsan framförallt nyttjades för enskilda elevers behov och inte utifrån främjande, förebyggande och åtgärdande arbete på gruppnivå eller i samverkan med övrig personal. De intervjuade lärarna och eleverna bekräftar bilden av en avsaknad av mer långsiktiga strategier eller återkommande aktiviteter för att verka främjande och förebyggande.

De bekräftar också bilden av att det saknas en samverkan mellan elevhälsan och övrig skolpersonal.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att elevhälsans hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete till vissa delar behöver utvecklas. Skolinspektionen konstaterar att eleverna har tillgång till samtliga kompetenser som elevhälsan ska innehålla. En del som särskilt behöver utvecklas är möjligheterna för elevhälsan att arbeta som team i det främjande och förebyggande arbetet. Vid granskningstillfället begränsas samverkansmöjligheterna av personalens delade tjänster och placering på andra orter. Granskningen visar vidare att när det gäller det främjande och förebyggande arbetet så saknar elevhälsan till stora delar också samverkan med skolans övriga personal.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om elevernas utbildningsbehov på språkinträdning tillgodoses, och om eleverna på detta program får stöd och vägledning under sin utbildning och inför fortsatta studier och yrkesliv.

För att uppfylla detta syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1) Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?
- 2) Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?
- 3) Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Metod och material

Granskningsdesignen utgår från två elevers skolsituation på språkinträdningens programmet. Information till granskningen samlas in genom dokumentstudier i form av verksamhetsredogörelse och annan dokumentation från skolenheten som belyser arbetet inom språkinträdningens programmet. Dokumentstudier kompletteras med intervjuer med elever, pedagoger, elevhälsa, handledare, studie- och yrkesvägledare, rektor samt representanter för huvudmannen.

Skolinspektionen har inför granskningsbesöket begärt att få ta del av den dokumentation som finns kring eleverna i form av plan för utbildningen, individuell

studieplan samt underlag av bedömningar av elevens kunskaper för upprättande av planen samt elevernas schema. Skolinspektionen har också begärt få in dokumentation av gymnasieenhetens systematiska kvalitetsarbete avseende språkin introduktionsprogrammet samt eventuell information avseende språk informationsprogrammet på skolan som kan vara av vikt för granskningen.